

Борсук Наталія Миколаївна

4 курс, факультет соціології і права,
НТУУ «КПІ»

Науковий керівник:

Коломієць Т. В., к.ф.н., доцент кафедри
соціології ФСП, НТУУ «КПІ»

Трансформація образу жінки в українській літературі та медіа-просторі

Кінець XIX початок XX століття характеризується появою жінки в усіх сферах суспільно-політичного буття. Настає нова епоха: час модерну, який змінює місце та гендерну роль української жінки. Змінюється традиційне бачення жінки як Берегині, символу домашнього вогнища і актуалізується образ «нової жінки», яка повністю розкриває власний потенціал та повністю реалізує себе у новому образі. Яскравим прикладом такої трансформації жіночого образу є мистецькі здобутки української літератури. В той час українські письменниці здійснили інтелектуальний прорив в українській літературі та почали писати про заборонені теми та проблеми тієї доби: низьку повагу до жіночої особистості, орієнтованість українського суспільства на патріархальні стереотипи, традиційні забобони, за якими ігнорувалося особистісне життя жінки-людини. Тому, розглядаючи історичну ретроспективу традиційного образу української жінки, бачимо, що він поступово трансформувався, хоча завжди насаджувався певною ідеологією, суспільством, забобонами та власне самими чоловіками, що певним чином маніпулювали жіночою свідомістю. Незважаючи на те, що певний час жінка була, залежною, пригнобленою, вона виривається з патріархальних пут і створює образ «нової жінки». Тепер жіночий образ з'являється в літературі не тільки жінок, а і чоловіків, хоча І.Франко вважав, що емансипація робить із жінки жертву. Представники сильної статі зовсім не прагнуть до популяризації такого нового образу, але в умовах поступової демократизації суспільства, формування нових уявлень про те, яким повинно бути життя, вони поступово починають задумуватися над тим, що не лише чоловік, а й жінка також має право на свободу вибору та саморозвиток. Паралельно формуванню нової жінки в українській літературі активно крокує течія українського фемінізму, який

наполягає на визнанні гендерної рівності між чоловіком та жінкою. Далі ці два умовно кажучи «процеси»: фемінізм та українська література будуть поступово руйнувати вже закріплені стереотипи та ролі, що стали певними зразками поведінки за останні століття. За допомогою фемінізму українські письменниці починають розмірковувати над створенням сучасного жіночого образу – ділової жінки. Оскільки в 1990-х роках образ жінки як господині зазнає абсолютних змін. Вона змушена долати економічну конкуренцію та бюрократичні перешкоди заради руйнування патріархальних гендерних стереотипів та стереотипного висвітлення ролі жінки.

В 90-ті р. ХХст. починають розвивати активну громадську, культурну, літературну, просвітницьку діяльність так звані «метри українського фемінізму», які зробили прорив в створенні нового образу та зламі старого, традиційного: С. Павличко, О. Забужко, Т. Гундорова., В. Агеєва, Н. Зборовська та інші. Їх зусиллями формуються процеси конструювання жіночої самоідентичності та засвоєння жінками нових ціннісних орієнтацій.

Повертаючись паралельно до медіа простору, в цей же часовий період можна побачити, що, з одного боку, жінки стають бізнес-леді, виходять на рівні права з чоловіками, але вони в той же час зазнають зі сторони ЗМІ певних утисків, гендерної дискримінації, які втілюються у гендерних стереотипах, що транслиуються у медійному просторі. Медіа-продукти все більше рекламують стандарти жіночої краси, тим самим деформуючи їх думку. Більш важливим стає процес візуалізації жінки. Вона перестає бути естетичним образом, а більше стає об'єктом сексизму (сексуалізації). Хоча такі прояви регулюються українським законодавством, норми контролю не завжди є ефективними. В результаті, виникають жіночі рухи та організації для боротьби з гендерною дискримінацією, які зараз є результативними. Місце та соціальні ролі жінки в суспільстві змінилися. Сучасна жінка бере участь в соціально-політичному, економічному, культурному та інших сферах суспільного буття.